

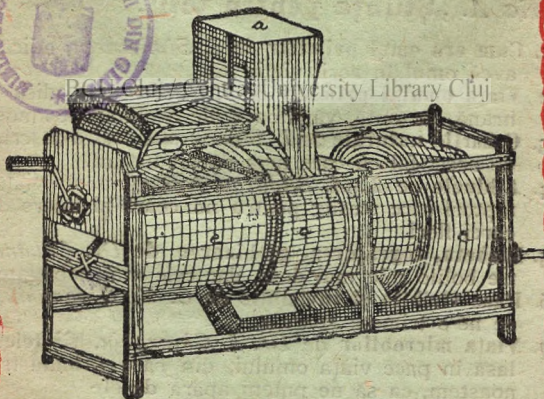
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Seria B.

SFATURI PENTRU GOSPODARI

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D LUI PROF. UNIVERSITAR

I. SIMIONESCU

Alegerea Semintelor

DE

Prof. C. LACRIȚIANU

Director la Școala normală din T-Severin

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „**Cunoștințe Folositoare**“, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea *D-lui I. Simionescu*, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„**Cartea Românească**“, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „**Cunoștințe Folositoare**“ de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „**Cunoștințe Folositoare**“ cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute :

Seria A. „**Știința pentru toți**“.

- No. 1. **Cum era omul primitiv** de *I. Simionescu*, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- „ 2 **Viața omului primitiv** de *I. Simionescu*, adică obiceiurile de hrană, locuință, vânătoare ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- „ 3. **Gazurile naturale** de *I. Simionescu*, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- „ 4. **Albinele** de *T. A. Bădărău*, sau minunata viață a harnicelor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere din pötirul fiecărei flori.
- „ 5. **Diabetu, îngrășarea, gălbănirea** de *Dr. Căhănescu* trei dintre bolile cele mai dese, dar cele mai nebăgate în seamă.
- „ 6. **Raze vizibile și invizibile** de *C. V. Gheorghiu*, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- „ 7. **Viața microbilor** de *Dr. I. Gheorghiu*, ființele mici care nu lasă în pace viața omului, din care pricină trebuie să-le cunoaștem, ca să ne putem apăra de ele.
- „ 8. **Furcăle** de *T. A. Bădărău*, sau despre tovarășele albinelor în hărnicie, chibzuință și gospodărie.
- „ 9. **Viața plantelor** de *I. Simionescu*, din care se vede cât trebuitor este să cunoaștem nevoile acestor ființe pe sea cărora trăim.
- „ 10-11. **Pasteur** de *C. Moțaș*, o privire generală asupra întregii activități a marelui om de știință.
- „ 12 **Soarele și lumina** de *I. Simionescu*, o descriere a celor ce sunt și se petrece în soare și în lună.
- „ 13. **Telegrafia fără fir** de *Tr. Lalescu*.
- „ 14. **Porumbelii Mesageri** de *V. Sadoveanu*.

Grâu: nedat la *trior* adică neales, a dat 2200 kgr. grăunțe cu greutatea unui hectolitru 76 kgr.; pe când grăul dat la *trior* a dat 3000 kgr. cu greutate de 78 kgr. hectolitru. Așadar grăul *trior* rat (ales) bine, dă cu 25—28 la sută mai mare recoltă și cu 2—3 kgr. mai greu hectolitru, — față de grăul neales, nedat la *trior*.

Secara aleasă, dă cu 40 la sută mai mare recoltă decât producția căpătată cu sămânța nealeasă.

Ovăzul căpătat cu sămânța nealeasă este 38 hl. la ha., de 45 kgr. greutate hectolitrică, pe când recolta de ovăz dobândită cu sămânța aleasă este de 50 hectolitri la hectar și cu greutatea unui hectolitru de 51 kgr.

Asemenea deosebiri nu se poate să nu sară în ochi chiar celui mai îndărătnic plugar, și să-l hotărăscă a-și alege sămânța când samănă ceva.

Alegerea semințelor o facem pe două teme-iuri: 1. *Alegem soiul cel bun* și 2. *Alegem semințele sănătoase ale acestui soi bun.*

1. *Alegerea soiului bun* o facem după aceste însușiri: a) să fie timpuriu, căci soiul timpuriu nu cere pământ prea bun, nici apă multă, nici vreme dulce, ci e răbdător mai de toate, apoi se coace devreme și are timp să se svânte produsul, deci să se păstreze sănătos în magazie sau în casă; în sfârșit produsul e bogat în substanțe hrănitoare (insușirea cea mai de preț a oricărei recolte); — b) să lupte bine contra boalelor (rugină, cărbune, carie, înegreală, mană, vărsat, și alte) fiindcă boalele încuibate în câmpuri și grădini micșorează grozav recolta. De obicei, tot soiurile timpurii sunt cele cari se apără mai bine de boli.

Iată cari sunt la noi soiurile de ales ale celor mai de seamă plante cultivate: La porumb alegem soiul „Cincantin“, Roșu, ori Moldovenesc;

unul din aceste trei sau câteși trele sunt porumburile bune pentru hrana omului, pe când porumburile *Românesc* și *Dintele de cal* sunt bune pentru îngrășat vitele și păsările sau pentru fabricat spîri.

Cincantinul, Roșul și Moldovenescul sau Hângănesc, sunt mult timpurii față de *Românesc* și *Dinte de cal*, cari sunt foarte tîrzii; cei dintîi se coc în August și sunt atunci foarte bine uscați, pe cînd porumbul *Românesc* sau *Dintele-calului*, abia în Octombrie sunt bine uscați și copti.

La grâu, alegerea soiului se face după felul bobului. Sunt două feluri de grâu: *făinos* și *sticlos*. *Făinos* cum e de pildă *grăul roșu*, e atunci cînd pe spîrtură bobul e alb și făinos. *Sticlos*, atunci cînd spîrtura bobului se arată sticloasă, adică vineție de culoarea și tîria unghiei. Grăul făinos dă pîne mai albă, dar mai puțin hrănitoare ca cel sticlos.

La orz vom alege soiurile care au puține rînduri în spic, — anume Orzul cu 2 rînduri, zis și *Orzoaică*, fiindcă acesta face grăunțele cele mai mari și mai de bună calitate, atît pentru hrana vitelor cît și pentru fabricat berea.

La Ovăz, alegem cel mai bun Ovăzul *Ligovo*, care are spre deosebire de cel obicinuit, firele ce poartă boabe aruncate toate numai deoparte, nu jurîmprejur. Acesta este cel mai timpuriu și cel mai productiv ovăz.

Fasolea. La Fasole alegem acel soi care are tecile fără ațe și boabele cu cojile subțiri ce nu se simt la fiert. Așă e „*fasolea țucără*“, cea albă cu bobul rotund, *Copăcica* și *Obădata*.

La Cartofi, să avem mare băgare de seamă cînd alegem, atît soiul cît și cartofii soiului ales. Să alegem totdeauna cartofii mari lungi și rotunjiți dealungul și niciodată de cei rotunzi ca un măr; iar pelița de pe deasupra a cartofilor

să se sădească și să se cosească și nici să se crăpăie ori să se strice.

La toate celelalte plante culte aici, vom sădi numai o singură soiă de grâu mai timpuriu, care se sădește cel mai mult, care nu se atacă de buruieni și care să-l alegem curat fiindcă dacă se amestecă cu alt soi de acelaș fel de plantă, de exemplu cu cuiță, amestecate, deci de proastă calitate. De altă parte, să nu uităm că soiurile târzii dau recolte mari, bogate în materii făinoase de teapa făinei din carboți, iar soiurile timpurii dau ceva mai mici recolte, dar mult mai hrănitoare, fiindcă au materii făinoase mult hrănitoare. Așadar, pe lângă cele două soiuri timpurii și să dea și recolta târzie.

2. *Alegerea soiurilor bune de semănat.* După ce am văzut ce ai sărăci de pe câmp, anul acesta, alegi cerealele care să dai sau dându-l la prioritar, trei feluri de boabe: foarte mari, mari și mici. Dacă semeni oșebit aceste trei feluri de semințe ale aceluiaș soi curat de grâu, vei strânge trei recolte deosebite: boabele foarte mari dau o recoltă ca și cea pe care o avem din semințe nealeses de loc; semințele mijlocii dau o recoltă mai mare ca grâul neales; iar boabele mici dau recolta cea mai mică.

Tot așa stau lucrurile în agricultură, cu semințele tuturor plantelor cultivate. Ce urmează să facem atunci pentru semințele destinate sămănturilor, este ușor de înțeles: vom alege pentru semănat numai semințele cu însușiri mijlocii, în fiecare an, oricâte ori semănăm ceva, fiindcă numai acelea vor da mari recolte sau c vor îmbunătăți, după calitatea însușirilor mijlocii ce am ales; — pe când semințele prea mari sau cele prea mici țin pe câmp sau dau înapoi, recolta și calitatea recoltei. Adevărul acesta este astăzi „crezul“ agriculturii ce caută belșug sigur în recolta lui;

alegând semințele mijlocii totdăuna, *plăgul* merge drept și sigur spre mărirea recoltei în tot și pînă la îmbierea ei, ar *proda* are frumusețe deopotrivă bob cu bob, de aceiași mărirea și frumusețe de însușiri mijlocii.

Să nu mai alegem niciodată boabele cele mai mari, crezând că vom avea toată recolta apoi numai din boabe foarte mari; am fi amarnic înșelați în creșterea, fiindcă semințele prea mari au moșterite proastă: când o ființă e mare peste măsură, ea nu este sănătoasă și atunci ceea ce iese din ea este tot nesănătos, ori prea mare ori prea mic, iar cu timpul tot mai mic, pipernicit, bolnav ajunge. Iată de ce nu trebuie să ne lăcomim alegând semințele cele mai mari, care nu ne duc nici odată la mărirea recoltei sau la îmbunătățirea ei, și care la orice plantă, sunt puține la număr față de cele mijlocii.

Luăm astfel ca să ne alegem sămânța pentru semănat: Când holda s'a copt, altele înainte de a da în copt, ne preumblăm printre ăna și alegem locurile sau firele unde recolta se arată bogată pe tulpini sănătoase și puternice, scuturată de boli și necuturată, cu toate însușirile frumoase ale soiului cultivat; această recoltă o strângem deoparte și din ea alegem semințele mari, care sunt totodată și coapte cele dintâi, din care cauză au cea mai multă hrană în ele pentru *colțul* ce va încolți când le vom semăna. Asemenea alegere o facem bob cu bob la semănăturile puse în grădină anume pentru strânsul semințelor. În „cultura mare“, la câmp, la cereale, fasole, mazăre, cartofi, rapiță, sau altele,—însemnăm pe-tecele de holdă frumos crescute sau tulpinile mari cu rod frumos și la recoltare, le strângem osebit; semințele lor le „treerăm“ ori „batem“ deoparte, „de sămânță“. De pildă scoatem sămânța dintr'o holdă de „Grâu roșu timpuriu“: preum-

Blându-ne prin lanul de grâu, secerăm firele puternice, dârze, nevărsate, cu paiul mai de grabă scurt dar tare, bătos, neîndoit, cu spicul umflat și plin, roșu și ușor-adus de vârf.

Secerăm și treerăm deosebit aceste fire, iar din grâul ce căpătăm, *alegem sămânța pentru semănat*. Această alegere o facem cu deosebite mijloace, după soiul plantei, adică al semințelor ce avem de ales. Mijloacele de a alege le spunem în capitolul următor, ele pot fi deosebite, însă însușirile semințelor alese sunt aceleași la orice soi de sămânță.

Ele sunt:

1. Semințele să fie *curate*, adică neamestecate cu alie semințe sau necurățenii,—necurățeniile să fie mai puține de 4 la sută; 2. *Cercetăm greutatea semințelor*: luăm la întâmplare o probă de 10, 50 ori 100 grame semințe, după mărimea semințelor ce cercetăm și alegem din ea trei grămezi de semințe: *mici, mari și foarte mari*. Cântărim fiecare grămadă și aflăm în ce măsură avem la kilogram ori la suta de kilograme, *boabele mașcate*, singurele pe care trebuie să le alegem pentru semănat; știm deci din câtă recoltă ne putem alege sămânța pentru semănat. 3. *Cercetăm iuțeala de încolțire* a acestor boabe alese, adică să încolțească în 3—4 zile, cel puțin jumătate din semințele puse la încolțit între două foi de hârtie sugătoare pe care le ținem udate zi și noapte cu apă sau în mușchiu umezit având lumină și căldură în odaie. Cu cât vor încolți peste 50 la sută cu atât mai bună este iuțeala de încolțire.

Cunoscând aceste însușiri, știm dacă recolta adunată înadins „*de sămânță*“ are anume calități sau poate neajunsuri, știm în ce măsură e curată și cât la sută în greutate sunt *boabe cu bună iuțeală de încolțire*,—și astfel știm ce can-

titate de *recoltă* „*de sămânță*“ ne trebuie, spre a scoate din ea *sămânța pentru semănat* care ne trebuie.

Acum întrebuițăm diferite mijloace, prin care alegem la diferitele soiuri cultivate *sămânța pentru semănat*, care va avea însușirile: curată, grea și cu încolțire mare în 4 zile. Aceasta este *sămânța* care ne dă *recoltă* mare și de bună calitate,—și nu vom semăna *niciodată*, alta.

II.

MIJLOACELE DE A ALEGE SEMINȚELE

Apa.— Triorul.— Insușiri anumite.

1. *Cu apa* alegem *semințele* bune și sănătoase la *orz*, *ovăz* și la *toate semințele ușoare*. Punem într'un vas apă cu 1 la sută piatră vânăată. În ea aruncăm *semințele de orz și ovăz*. Grăunțele cari cad la fund, sunt cele bune; culegem pe cele cari plutesc pe apă, scurgem apa și cele bune rămân pe fundul hârdăului ori putinei. Nu trebuie să punem apa, în altfel de vas, decât de lemn, fiindcă pe alte vase le sîrică piatra vânăată din apă.

Odată cu alegerea grăunțelor bune căzute la fundul apei, *orzul* sau *ovăzul* se și curăță de *sămânțele bolilor* pe care le-ar avea pe ele și pe care le omoară piatra vânăată din apă, prin urmare cu o singură muncă am făcut și *alegere* și *saramurare* contra bolilor (rugină, tăciune și altele).

Alegerea aceasta o facem în ziua semănatului.

La *zarzavaturile cari au semințe ușoare*, cum sunt *semințele de: spanac, mărar, pătrunjel, ridichii, dovlecei, varză, ceapă, morcovi, țelină, bame, pătiăgele roșii și vinete, ardei, conopidă*,—aruncând *semințele* în apă, unele se pœartă ca *orzul* și *ovăzul*; parte din *sămânța* cade la fund, parte plutește și *alegerea* e gata; altele însă, sunt

mai ușoare și toată sămânța aruncată în apă rămâne deasupra, nici un bob nu cade la fund,— în acest caz lasăm semințele o zi, la nevoie două zile în apă, să se umfle, și cele mai grele, umflate de apă, vor căde la fund și vor fi cele pe care trebuie să le alegem ca mai bune de semănat.

2. *Triorul* este o minunată mașină de alegere oricărei semințe, fie ea ușoară, grea, mare, mică, rotundă, colțuroasă sau altfel.

Dacă cum îi arată figura alăturată, triorul are forma unui sul (cilindru) și e alcătuit iniăuntru din multe ciururi de diferite mărimi care mișcându-se cern semințele și se aleg, după mărimea

boabelor, atâtea probe, câte mărimi de ciururi are triorul. Astăzi trioarele s'au perfecționat foarte mult în străinătate, au atâtea site și de așa mărime a găurilor siteilor, că cu ele se pot alege într-o sămânță deoparte necurătenile, de alta parte semințele despărțite în boabe mici, mari și foarte mari, iar la nevoie se alege toată Ciurina (Tortelul), deoparte s'au boarneau-ne de pericolul de a semăna Tortelul împreună cu sămânța cea bună.

Sămânța dată la trior se curăță de toate necurătenile și se împarte curată în boabe mici ori prea mari, deoparte și boabele de altă parte. Boabele aceste din urmă sunt mici și grele; ele sunt sămânța ce vom semăna; sitele care le alege, ni-le varsă deoparte și cu ele avem recolta mare totdeauna și de bună calitate. În țările învățate, unde plugarul de rând lucrează pământul și umblă cu plantele, serbințele și vitele după slova cărții înalte, pe care noi n'o urmează decât cei mai mari proprietari,— *triorul* este una dintre obișnuințe. Când de pe urmă plugar, nu pune nimic în pământ pe lângă trecutul mai întâi sămânța prin trior și

1) E o buruiiană ca un fir de păr care se leagă pe planta bună și o sugă de moarte.

și a alegerii solului, sămânța cea bună pentru semănat. Fiindcă ei știe, că o singură dată, dacă n'ar da sământa la trior, recolta i-ar scădea mult, și cine are interes să piardă din cauza lenii?

Astăzi trioarele sunt mult mai bune, ca înainte de război și prețul lor e și mai crescut fiindcă sunt mai bine înzestrate cu site de tot felul. Un trior de acestea perfecționat costa azi în-

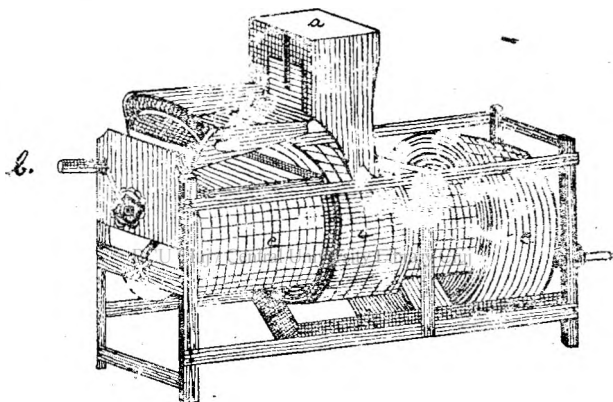

Fig. 1.

Triorul. În *a* se toarnă semințele; în *b* se învârtește cu mâna; iar în *c* sunt sitele care cern. Lungimea lui e de 2-3 metri, iar grosimea de 0,75—1 m. *Triorul* se mai zice și „ciindru”, de către săteni.

tre 5—6 mii lei și se poate căpăta cu garanție de bună construcție și exactitate a sitelor și a cernutului prin ele, fie din Franța, fie din Germania, ori deadreptul, ori comandat printr'o casă de mașini agricole dela noi din București sau din orice alt oraș din țară, sau mai ușor și sigur prin Consilieratele ori Sindicatetele agricole ale fiecărui județ.

În Franța se pot comandă trioare sistematice

pe adresa *Compagnie internationale des machines agricoles de France*, care are în toate orașele birouri cu mașini agricole; sau la Paris pe adresa: *Moline* Quai Volmy 159 bis;—ori „*Agricultural*“, route de Flandre 25 la Aubervilliers,—sau *Etablissements-Borel*, 64 Quai National, Puteaux, (France);—sau *Albarit*, Machines agricoles, Paris, rue du Louvre No. 7 bis.

Scumpetea de azi a trioarelor să nu ne împiedice de a le cumpăra: se pot uni mai mulți plugari și prin banca populară sau ca obște în cooperatie să cumpere câte unul pentru unul ori mai multe sate. Cu timpul, cumpărătorii și sătenii cari îl folosesc, vor rescumpăra de nenumărate ori banii dați pe el, iar recoltele vor crește nespus în ogorul fiecăruia.

Astăzi cel mai bun trior este *triorul cu turbină* care desparte foarte bine semințele bune și grele deoparte, iar de altă parte pe cele ușoare, stricate, sparte, seci sau de alt soi.

Iată în amănunt ce rezultate minunate săvârșesc *trioarele cu turbină*, de astăzi asupra curățirii grâului: 1. Aleg pe un ciur gunoaele mari, 2. sub acest ciur gunoaele mai mici, 3. semințele lungi și subțiri (de ovăz și de orz) sunt alese deoparte, iar semințele de orz umflat împreună cu cele păroase de fel de fel de plante, de altă parte, 4. semințele rotunde se aleg iarăși deosebit, 6. altă grămadă este grâul bun mijlociu și în sfârșit 7. se alege iarăși osebit *grâul frumos de sămânță*.

Cu triorul simplu alegem de sămânță grâul cu 80 kgr. greutate hectolitru, pe când din același soi de grâu, cu *triorul cu turbină* alegem grâu de sămânță mai bun, mai greu, care are 83,1 kgr. hectolitru.

Când comandăm deci un trior azi, vom spune lămurit: *trior cu turbină*, garantat, și ne vom a-

dresă cererea mai întâi Institutului național agronomic din Paris, rugând să ni-se dea numele casei de *trioare cu turbină* cele mai bune, unde să facem comanda cu încredere.

La trior dăm de obicei grâul, dar trebuie să dăm orice soi de semințe cari fiind mai grele mult decât apa, nu le putem alege cu ajutorul apei.

3. *Alegerea semintelor după anume însușiri*, ● facem numai la unele plante, la care nu putem reuși tot așa de bine, cu apa ori cu triorul. Așa e la Porumb și la Cartof.

La *Porumb* alegem numai știuleți (ciocălăii) *mari*, cari au *boabe frumoș așezate* tot lungul, iar cele 2 capete ale coceanului, vârful și cotorul, să fie foarte bine acoperite de boabe de porumb; păstrăm acești porumbi până în Februarie, când îi cercetăm, unul câte unul, și la cotor, rupându-le codița și privind locul rupturii: dacă e negricios cu vinișoare negre, ori cenușiu pedantregul, acel știulete îl dăm la o parte, nu-l întrebuițăm de sămânță, fiindcă e atacat de cărbune și porumbul ce va eși din el, va avea cărbune. Alegem acum boabele de semănat din toți știuleții sănătoși așa: rupem ca de 2 degete vârful și tuturor știuleților și le dăm deoparte, pentru hrana noastră ori a vitelor; iar boabele ce rămân le curățim de pe fiecare știulete numai până unde rândurile de boabe merg regulat pe cocean; boabele îngheșuite unul în altul de lângă cotor nu le culegem și nu le vom semăna. Vom semăna deci, din știulații aleși ca mari, frumoși și sănătoși, numai boabele dela mijlocul știuletelui (ciocălăului) acelea frumoș așezate și de aceeași mărime. Boabele de pe capete și dela cotoare nu le semănăm. Lucrând așa vom avea recolta crescută cu cel puțin o treime, iar produsul cât se poate de frumos și sănătos.

La Cartofi sămânța ne-o alegem începând chiar din timpul când cartofii cresc în grădina ori pe câmp. Și lucrăm astfel.

Ochim, plimbându-ne printre tufele de cartofi, cuiburile cu vrejuri și frunze sănătoase și bine crescute, mari și verzi, nepătate, nerăsucite ori inegrite; însemnăm cu un țaruș aceste cuiburi și le ținem în observație până toamna, când strângem recolta toată. La desgroparea acestor cuiburi cântărim fiecare recoltă dată de câte un cuib și punem deoparte, aleși pentru sămânță, numai cartofii mari din cuiburile cari au dat recoltă mare și frumoasă: cartofii mari, de formă lunguiață ca un sul regulat și cu pielița cartofului netedă și alunecoasă, iar nu crăpată ori cu colzișori ca mătreața.

Agricultorul e dator să facă întocmai în fiecare an astfel de alegeri, la cartofii ce cultivă. Dacă nu le face, va avea totdeauna pagubă foarte mare la recoltă,—fiindcă din toate plantele cultivate, cartoful e cea mai plăpândă și curioasă, se închircește repede, după un an doi, și aproape nu mai rodește nici câtă sămânță ai pus.

Iată de pildă anul acesta, eu am pus cartofi mari, aleși din cartofii luați din piață, de a căror obârșie din câmp, nu știam nimic. La recoltă, în August, abia am desgropat din pământ un sfert din cartofii pe cari îi semănasem: semănasem 500 kgr. cartofi mari, și am strâns recoltă abia 130 kgr. cartofi proști și păliți.

De alta parte am pus 10 kgr. cartofi aleși din câmp, așa cum am spus mai sus,—și saramurați înainte de a-i băga în pământ cu piatră vânăta; aceștia au dat 45 kgr. recoltă în timp foarte secetos.

De aceia, să nu uităm că culegerea trebuie s'o facem numai așa cum am spus și cu mare băgare de seamă la însuși bune.

Cu totorii lucrăși de sămânță trebuie să așezi bine păștrăși până în primăvară. Îi așezăm pe un pat sau poliță, pe care de seară și în ziua urmată—păștrăși ucedă și în ziua următoare ca fiecare de pucioasă să se usuce bine. Dacă în păștrăși într'un rând și în ziua următoare după ce au avut nevoie de puțină apă și în ziua următoare. Pucioasa, pe cartofi îi ține pe ași pe deasupra, iar mușegaiul, negreala, ori alte boli ale cartofilor, nu se pot înălța ușor. Când da o vreme așa ca să umble și au păștrăși pe cartofi. Către sfârșitul iernii prăfuim și în oară pucioasă ca nu căutăm să încelțească de pe acum cartofii.

Prepararea semințelor de boalelor sau Saramurarea semințelor este o muncă înainte de a le sămăna, chiar în ziua sămănării și cu o zi înainte. Se face cu diferite subsțanțe și felurite ciuperci. Agricultorul își va alege sămânța și muncă de a lucra, după cum gâsca University Library. Este mai ușor și mai ieftin în țieutul lui.

1. *Saramurarea cu piatră vântată* e cea mai bună și des întrebuințată. Se poate face în mai multe feluri: a. *Idem cu stropitoarea* grăul sau alte cereale, sau semințele de orice piatră, care apăsăm în care am pus în 1 parte piatră vântată la 100 părți apă, adică 1 kilogram de piatră vântată la 100 litri apă. Unul toacă cu stropitoarea sau cu o sămăla zema aceea cu o parte vântată și altele cu o lopată de lemn, altoarce, să se scoață grăul din grămadă, ca să se ăde la un tot, și să se lucreze în magazie ori în casă cu o fară, dar pe un loc curat de scânduri, de piatră ori cărămidă.

Într-un loc și apoi grăul la uscat și apoi să sămănam. Piatră vântată a ucid pe de mare sămăntor: boala sămăntor de boală, care dacă n-am fi arătat și grăul se ăde pe grăul răsărit și atacă rând ca în noare și să se coapt. Dacă saram cămă sămăntă înainte de să sămăntă rugina, și să cărbu.

nele sau tăciunile ori alte boli nu se ivesc decât foarte rar în holde și recolta nu se micșorează mîncată de aceste boale; dimpotrivă ea ajunge frumoasă și mănoasă.

b) Putem saramură cerealele sau alte semințe, stropind semințele cu zeama de pucioasă (1 kgr. la 100 litri apă) trecută printr'o pompă zisă *pulverizator* care e o stropitoare ce face stropii mărunți de tot, ca o ceață deasă; și tot așa, unul stropește, a lîl întoarce grăunțele cu lopata de lemn, ca să ia zeamă de pucioasă.

c) Se poate saramură și cu *formol*, un lichid ce se cumpără dela farmacie și care are un miros înțepător și înecăcios, care ne înțepă și la ochi, făcându-ne să lăcrămăm. Cumpărăm *formol* cu kilogramul sau cu litrul; azi e mai scump, e 60 lei litrul, alții îl dau chiar cu 100 lei, în trecut era 5 lei cel mult.

Punem un sfert de litru *formol* la 100 litri apă și în această zeamă se țin semințele un ceas. Bolile de orice soi sunt omorâte depe semințe. *Formolul* e tot atât de bun ca și pucioasa, la saramurat. Cartofii mai ales, e bine să-i trecem un ceas prin *formol*, înainte de a-i semăna.

III.

CUNOAȘTEREA SEMINTELOR

Insușiri de recunoaștere.— Calitățile bune ale unei semințe.— Cum cunoaștem falsificările

Fiecare plugar cunoaște numai semințele plantelor pe care le cultivă. Dar în afară de acelea, sunt multe, cari i-ar tolosi și pe care nu le cultivă și nici măcar nu le cunoaște sămînța, ori o cunoaște prea puțin, așa că îl poate înșelă cel ce

îo vinde. De altă parte chiar semințelor pe care le cunoaște, nu le știe însușirile cele mai de seamă ca să-și cumpere pe cele bune. De aceea dăm aici pentru semințele cele mai de seamă, însușirile de cunoaștere, cele care dovedesc calitățile de preț ale seminței, precum și însușirile după care aflăm că e amestecată ori falsificată câteodată.

Grâul.—Toată lumea îl cunoaște. E de 2 feluri: grâu făinos, grâu sticlos. Cel făinos dă pâinea albă și franzela, cel sticlos pâine neagră și albă, dar mult mai hrănitoare, care face coajă groasă și bine coaptă. Bobul de grâu făinos e umflat, borșos; pe când cel sticlos este mai lunguș.

La noi se cultivă două soiuri principale de grâu: 1. *Grâul cu spic alb și cu bobul roșu ori închis*, cel mai bun la noi; este grâu de toamnă; bobul lui este mic, dar îndesat, deci cu mare greutate hectolitrică; pe spărtură, bobul este sticlos, mai mult decât cel cu spic alb, și are și mai multe feluri: a) *Grâul Bălan* care ca să fie bun de sămânța, trebuie să aibă: spicul alb și bobul roșu, bobul mai mult de jumătate sticlos (50—55%) în anii secetoși, iar în anii ploioși 15—20% sticlos; un hectolitru boabe să tragă 80—81 kgr., iar 1000 boabe să cântărească între 38—42 grame; în sfârșit boabele alese de trior să aibă 2½—3 milimetri. Semănând grâul acesta, căpătăm un lan de spice albe cu bob roșu, din fire puternice de aceeași înălțime toate, înfrățite foarte bine, până la 10—12 frați, paele înalte, subțiratic, dar țin bine, nu cad; frunzele sunt înguste, îndoite, se atacă puțin de rugină; grâu potrivit de timpuriu, dă 1500—3000 kilograme boabe la hectar.

b) *Grâul de Banat* e de asemenea alb cu bob roșu; bobul e umflat bine la mijloc, borșos, și pe spărtură e mai mult făinos decât mai mult de ju-

mătate și boabe sunt făinoase. E un grâu ce nu
făină mai alba. Are pai înalt dar se ține dârz,
nu cade; frunza îngustă, plecată, ori îngoită; un
nectar să tragă 80 kilograme; 1000 boabe să
tragă 1 gram, iar în 3 zile să încolțească la
câineal în lada de grânțe din 100. Recolta dă
250—3100 kilograme la hectar; e un grâu mij-
lociu de timpuriu, dar are o mătășă rugina câte-
va zile mai și nu spic la mătura sa. Am să mă gândesc
cu grije.

c) *Grâul Bălțutel* are paiul mai scurt ca grâul
bălan și de culoare roșie. Mătura e tătat cu pete mă-
vante de culoare galbenă ca aurul, din care cauză
li zicem *grâu bălțat sau baltățel*.

2. *Grâne de bob* — cu spic roșu și bob roșu
roșu sau roșu desam — sunt grâne cu paiul mai
gros, mai puternic, care nu varsă în anii buni.
Bobul mai mare tot roșu. În lăptos pe spărtură
spre deosebire de grânele cu spic alb, care e
sticlos. Căutatea hectolitrală e mai mare decât
la grânele cu spic alb care au grânele mai mici.
În lăptos cu spic roșu și bob roșu, se cultivă
în țara noastră: a) *Grâul roșu* care are bobul
de culoare roșie, lunguț ca ou, mătura e făi-
noasă pe spărtură, 1000 boabe trag 36—40 grame
iar hectolitrală numai 77—78 kilograme. Cu toate
că e făinos, e și mai ușor, dar mătura are bob
mare și paiul tare care nu se frânge, nici nu varsă
boabele — recolta poate să fie mare, de aceea mulți
o cultivă. Calitatea bobului e mai bună la grânele cu
spic alb și recolta poate de mare, de aceea grâ-
nele albe se cultivă de bună dreptate, mai mult
de cât grânele cu spic roșu.

În țara noastră sunt două soiuri de
grâne de bob, cultivă la noi — roșii și albe
și făinoase, roșii și le făină.

În țara noastră, nu există în toată țara grâu cu spic
alb și bob roșu curat, cu bob numai sticlos, nici

grâu cu spike roșu și fără spike — și numai făinos, — și găsim totdeauna și în seceri de boabe din aceste două feluri, în unele și în unele amestecul are mai mult boabe roșii de grâu din spike alb, din grâu alb — și are *grâu bălău*, dar dacă are în amestec mai multe boabe roșii din spike roșu, zice că cultivă *grâu roșu*. E de gateria fiecăruia când alege sămânța de grâu, să-și secere numai spike de un singur soi de grâu: ori numai spike alb, ori numai spike roșii, ca astreii să ajungă să recolteze *grâu alb și spike roșii*.

Porumbul.—Se cunosc pe loc până la peste cinci sute de soiuri de Porumb. În noi în țară se cultivă în mod obișnuit două soiuri principale: *Porumbul sticlos*, în care se pot înmărți cere 500 soiuri: și *Porumbul făinos* care are obiceiul boabele mici și îndesate între ele, și *Porumbul făinos* cu bobul mai mare și mai lătareț.

La *Porumb sticlos* sunt soiurile: *Rosu Cincantini* și *Hungănesc sau* *Porumbul* iar *Porumb făinos* soiurile: *Romănesc, Scorumnic și Dintele calului*.

Porumbul sticlos se cultivă pentru hrana noastră mai ales, dar și a vitelor și păsărilor; cei făinos n'ar trebui cultivat decât pentru fabricarea de spirit. *Porumbul sticlos* se recoltează în trei și 3 și se mătate luni, deci timpuriu.

Porumbul Roșu îl cunoaștem după aceste însușiri: știuletele (ciocălău) de 15 — 18 centimetri lungime, gros la cotor, are 14 sau mai multe rânduri de boabe de culoare portocalie, frunze lucioase sticlos, mici, dar turtite lătareț; bobul este sticlos pe spărtură.

Porumbul Cincantini are știuleții scurți și subțiri — la vârf, rareori puțin ascuțiți la vârf; de culoare galbenă lucitoare rareori portocalii, — lungi de 10 mult 14 cm. și groși de 2½ mult 3 cm. diametru, cu 12—16—18 rânduri de boabe foarte mici, de forma unui făruș scurt implântat pe co-

ean; bobul foarte sticlos pe dinafară și pe spăr-
tură;—100 boabe trag între 9—12 grame iar
greutatea unui hectolitru este 80,8 kgr. la recol-
tare, apoi după 2—3 luni de uscare ajunge 82,8
kilograme.

Porumbul Hângănesc sau Moldovenesc are știu-
leți lungi și groși ca orice porumb obicinuit, are
boabele mari ca și porumbul românesc ori sco-
rumnic pe care orice plugar îl cunoaște; are însă
boabele de o culoare anume, deosebită de porum-
burile obicinuite, are culoarea *galbenă vineție*, nu
galbenă deschis, ceea ce dovedește înainte de a-l
sparge, că *bobul este sticlos*, deci mult hrănitor;
100 boabe cântăresc 18,5—20 grame, iar greuta-
tea unui hectolitru este 77—79—82 kilograme.

Ne alegem de cultivat unul din aceste trei so-
iuri de porumb, alegând știuleți de sămânță cu
mare băgare de seamă ca soiul să fie foarte curat,
necurcit cât de puțin.

Cultivând numai *Cincantin, Roșu ori Hângănesc*
(*moldovenesc*) profităm din multe pricini și a-
nume: *ne hrănim mai bine* trupul nostru și al vi-
telor; porumbul din aceste soiuri mai *timpuriu*
mult față de toate porumburile românești și Dinte
de cal care în 5 luni abia se coc, pe când *Cincan-
tinul Roșu și Moldovenescul* se coc în 3—3½ luni,
așa că la sfârșitul lunii August porumbul e copt
și bine uscat în cât îl putem strânge pe uscătură
iar nu pe ploi, în luna Octombrie, ca cel românesc
ori dinte de cal; afară de astea, ne lasă și ogorul
din vreme liber, de-l putem munci la timp și bine
pentru semănăturile de toamnă; iar nu în iarnă, în
Noembrie, cum ajungem când strângem porum-
bul „târziu“, *românesc*.

Dar porumburile *Cincantin, Roșu și Moldove-
nesc* se păstrează în magazie mult mai bine ca
cele „târzii“, fiindcă bobul e sticlos și se usucă
chiar dela recoltă foarte tare, iar pe măsură ce

stă 2—3 luni se usucă așa de tare că nu se poate „incintă” în magazie, ca cei Romănesc ori Dintele calului, care au apă multă în bob și se usucă greu.

Sunt atâtea foloase, că ar fi păcat să mai cultivate cineva la noi porumburile târzii Romănesc și Dinte de cal, numai fiindcă dau o mămăligă mai moale și mai dulce. N'avem decât s'o facem moale din Cincantin ori Moldovenesc sau Roșu, iar de dulce puțin ne pasă, când știm că fiind dulce, ne hrănește puțin.

Fasolea are și ea sute de soiuri. Dăm aici forma tecilor și a boabelor de fasole la câteva din soiurile bune ce se cultivă la noi pentru teci în verde ori pentru boabe adică *fasole uscată-boabe*:

Fasolea Copăcică e cea mai bună ca valoare de hrană, la noi, e clasificată întâia ca hrănitoare. E fasole *oloagă* (n'are nevoie de araci); tufa e puternică 40—50 cm. înălțime, da teci de 7—8 cm. ca niște săbii ușor aduse și suplate către codiță și mai lăfite în cele 3 părți din 4 către vârf; 1000 boabe trag 300 grame; iar 100 litri boabe, cântăresc 80 kilograme. *Copăcica* are cea mai mare greutate hectolitrică între soiurile noastre de fasole; este deci cea mai bună fasole de cultivat pentru boabe uscate.

Fasolea Obădată este a 2-a la rând, după Copăcică, ca valoare hrănitoare, e *oloagă*, tulpina tot 40—50 cm.; păstăile numeroase, lungi și ușor arcuite; face boabe mari albe în formă de *rinichiu* mai ascuțit la un capăt și cu o cocoasă ușoară la mijlocul spinării bobului; 1000 boabe trag 240—300 gr.; iar un hectolitrul boabe 75 kgr. Coaja bobului *subțire*, deci soi bun pentru fiert.

Greutatea a 1000 boabe o putem face să ajungă la 450 sau chiar 515 grame.

Fasolea Obădată este deci aceea care face cele mai mari boabe cu coaja subțire, dintre soiurile cultivate pentru boabe.

Soluri de fasole foarte bune pentru terci în verde sunt două: fasolea țucără și fasolea albă-nică, una cu bobul galben cealaltă cu bobul alb.

Fig. 2.

Fasole Copărită. Căciuta este îndreptată la dreapta teacă, iar pintenul încovoiat spre stânga; teaca supțiată spre codița.

Fig. 3.

Fasole căbădată. Și teaca și bobul sunt aduse ca căbădată. Curbură teacă e la dreapta și tot la dreapta bobul și pintenul.

dar amândouă cu bobul de același formă ovală ușor retezat dulce la maul și la apăte.

Fasolea țucără sau galbenă, e tot ologă, e cea

mai bună se cultivat în verde, fiindcă tecile n-au
apă și sunt foarte fragede, de culoare verde la în-
ceput și galbui și grase când crește mari. Semina-
țele sunt galbene ori galbene închis, sau roscate,
de formă ovală, dar puțin retezate dulce la

Fig. 4.

varietate albă-mică. Teacă
seapă cu pîntenul adus
într-o parte, uneori sunt
pîntecii, semeni. Boiul oval,
retezat, cu un capăt ușor
retezat, sau regulat oval.

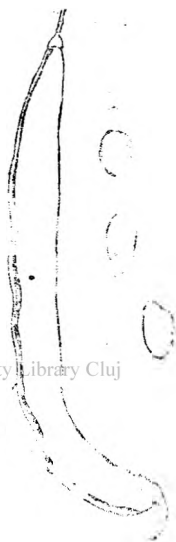

Fig. 5.

varietate cură. Teacă are cur-
tează, cu o parte, iar pîn-
tenul se vede în parte bine
acoperit. Boabele cu forma
ca la „albă-mică”, dar co-
lorate galben și cu un ochi
alb, boiul fostei codițe
boabului.

capăt și mari cât boabele de cafea ori de mazăre
mari, câte cîțiva multe lungi de 1 cm. Fiecare bob
pe galben are o mică pată albă deoparte care este
locul fostei codițe a boabului; 100 boabe trag 34

grame, iar un hectolitru trage după o lună dela recoltă, 82,5 kilo.

Fasolea albă-mică e tot oioagă și cultivată tot pentru teci, are tot așa de mare și de aceeași formă bobul, dar alb, nu galben. E fasolea ce produce cele mai mari recolte de teci verzi; poate da 12.000 kilograme teci verzi la hectar.

Cu aceste însușiri și cu cele pe care ni-le mai adaogă cele din figurile aci alăturate, vom cunoaște ușor și alege curate, soiurile de fasole pe care trebuie să le cultivăm:

Copăcica, Obădata pentru boabe, Tucăra sau Mica-albă pentru teci. Tecile și boabele din figurile alăturate sunt $\frac{1}{2}$ din mărimea naturală.

Sămânța de varză e rotundă, de $2\frac{1}{2}$ m.m., cenușie-neagră nestrălucitoare, se mișcă ușor pe o foaie albă de hârtie, ca niște alice; unele boabe sunt roșcate. Strivite pe o hârtie albă, lasă pată de ulei ca și semințele de Rapiță. Coaja seminței privityă pe partea dinăuntru cu ochelari buni ori cu lupă se vede grăunțoasă mărunt de tot.

Sămânța de Rapiță seamănă mult cu cea de varză și după ochi, cineva cu greu ar putea spune sigur, dacă o sămânță e de Varză, ori de Rapiță. Aflăm că sămânța e de varză ori de rapiță cercetând-o cu băgare de seamă, astfel: Strivită pe hârtie albă, lasă mult ulei dacă e Rapiță, semințele de Rapiță sunt ceva mai mari (3 m.m.) ca cele de Varză și au coaja mai aspră, uscată, pământoasă la vedere și de culoare cenușie sau negricioasă ori roibă-închisă.

Sămânța de Ardei e rotundă și turtită ca un fluture de cusut pe cămașe, e de 4—5 milimetri, de culoare albă-gălbue, iar groasă de 1 milimetru. Pusă în apă, sau muiată mult, în gură, are mirosul obicinuit de ardei.

Sămânța de Morcovi e mărunță și ușoară, are 4—5 m.m., în lung cu coaste subțirele și păroasă mărunț iar la un capăt cu o mică țepușe; pe o față sămânța e mai eșită în afară și coastele au peri țepoși mulți, pe când pe fața cealaltă să-

Fig. 6.

Sămânțe de Morcovi.

p = văzute pe fața dreaptă;

d = " " " curbă.

mânța e dreaptă neadusă și numai cu coaste fără peri țepoși. Culoarea e galbenă-cenușie.

Când sămânțele sunt strivite între degete și mirosite, ele trebuie să miroase a morcovi.

Sămânța de Țelină este foarte mică, abia are

Fig. 7.

Sămânțe de păstârnac.

p = fața dreaptă; d = fața curbă; ar = aripi.

1 m.m., mult 1,5 milimetru. Are tot așa coaste în lung dar eșinde mult în afară și de culoare albicioasă pe sămânța care este cenușie ori galbue. Strivite în mână și mirosite sămânțele oricât de vechi ar fi, miroase „a țelină”.

Sămânța de Păstârnac e mărișoară, de 5—6

... roșu, foarte turțită, subțire, foioasă, de culoarea hanzelor îngălbenite toamna, pe fața inferioară au 3 coaste, pe cealaltă față care e superioară sau intrândă n-are coaste. Jur împrejur sâmbetii e înconjurată de o aripă foioasă. În figură 8 este arătată aripa foioasă a seminței e însemnată cu „ar”. Sămânța strivită, miroase „a Păstrunjel”.

Se știe că aripa de Păstrunjel e iarăși mică, aproape

Fig. 8.

Fig. 9.

Săm. întâ de Păstrunjel,
mărită de 3 ori)

Fructele de sfeclă cu semințe;
(mărite de 4 ori)

cât cea de Morcovi, are 2—3 milimetri lungime, are coaste puțin eșite în afară, colorate albicioș, iar sâmbetii toată colorată galben-cenușiu. Strivită e mână, miroase ușor a Păstrunjel. În figură 9 sunt arătate semințe de păstrunjel mărite cu 4 ori și jumătate.

Sămânțele de Sfeclă sunt unite câte 2—3 în fructele lor uscate, așa că ceace vedem noi sunt fructele și au în ele semințele. Aceste fructe sunt la vedere ca un fel de scură sau rumegătură de lemn, de o culoare galbenă pămânoasă sau galbenă ca gălbenele. După înțelegere cunoaștem că avem de-a face cu o sămânță de sfeclă; fiecare rumegătură e de 4—5 m.m. mărime dacă Sfecla e de zahăr; e de 5—6 m.m. dacă sămânța este de sfeclă de mâncare și de 10—25 m.m. când sămânța e pentru sfeclă de nutreț.

Semințele de Tutun sunt foarte mici, de 0,5

m.m., abia se văd cu ochii, ca o pilitură de fier ruginit, nisip mărunt ruginit, ce se mișcă cu iuțeală, pusă pe o foaie de hârtie. Privind o sămânță cu lupa, sau printr'o sticlă puternică de ochelari, o vedem ovală, ori rotunjită, alteleori înlungită, cu colțuri dulci, rotunjite. La microscop (instrument care mărește mult) suprafața seminței se arată împodobită foarte frumos de un fel întortochiat pe ele, iar la unul din capetele seminței se vede locul unde a fost codița seminței.

Sămânța de spanac are trei-patru mi/metri mă-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sămânță de Spanac.

(naturale)

rime, este în trei colțuri, de care are câte o deschisă sau cenușie-gălbue. E ușoară

Semințele de Sparanghel sunt negre, rotunde regulat turtite de înălțate, unele sunt albe, dar tot turtite pe o parte. Pe turtitura se vede și în m.m. unde este locul codiței seminței. O sămânță este mărimea unui bob de mază mică, are 2 m.m. mărime; chiar forma e ca a bobului de mază, ca și cerea însă e neagră. Sămânța se vede în două, arăta la microscop colțuri ei, așezat drept (în linie dreaptă), la m.m. ca la mază, pezat la o parte în două jumătăți de sămânță.

Tot negre sunt și cele de *zărliche* (plante de outreț tot așa ca și cu și trifoiul). Nu se poate însă păcăli cineva, că două semințe de zărliche, drept Hamei ori Sparanghel, n'avem decât să cojim sămânța cea neagră și dacă sun

coaja neagră găsim sămânța din 2 jumătăți între care colțul seminței,—atunci sămânța știm că e de Măzărice, pe când cea de Sparanghel având sleit în mijlocul ei colțul ca un colac.

Semințele de Lucernă, de bună calitate, trebuie să aibă aceste însușiri: să fie galbene strălucitoare și grele, de forma unui bob de fasole mare numai de 2 m.m. (adică mai mici ca niște alice). Cu cât devin din galbene,—cenușii,—cu atât știm că sămânța e mai veche. Să fie deci galbene sau cel mult roșii ori roșii slabe cenușiu; cenușii ori negricioase sunt boabele vechi ori stricate. Sămânța de Lucernă la prima vedere se aseamănă mult cu cea de Trifoi; dacă însă privim cu băgare de seamă forma lor, în figurile alăturate, păcăleală nu se poate, fiindcă sunt deosebite bine ca formă.

Fig. 11.

Deosebirea dintre sămânța de Lucernă (L.) și Trifoi (T.)

Pe când forma bobului de Lucernă e ca a unui bob de fasole cu intrătura spre unul din capete, cea de trifoi e tot cu intrătura pe o parte, dar la mijloc; iar bobul scurt și umflat, nu alungit ca la Lucernă (vezi figura).

La trifoi, mărimea bobului e deosebită după soiul de trifoi: 0,5, 1, 2 sau 3 milimetri. Soiul de trifoi de 0,5 m.m. sămânța și cel cu sămânța mare de 3 m.m. — fac excepție, au altă formă de bob, în loc de rinichiu scurt și umflat cum au toate soiurile de trifoi,—acestea au sămânța de formă ca oul (ou regulat). Culoarea semințelor de trifoi este roșie galbenă deschisă ori închisă,

boabele cenușii ori negricioase sunt ca și la Lucernă, vechi.

Trifoiul mărunt care e de aceeași mărime la sămânță cu Lucernă, se amestecă adesea de unii negustori, cu sămânța de Lucernă care e mai scumpă cu mult. Cunoaștem că s'a pus sămânță de Trifoi mărunt, în caz de Lucernă, fiindcă cea de Trifoi e mai mică și mai umflată, e de culoare galbenă-verzue și coțul semințelor stă boțit în afară alături de locul codiții din fiecare sămânță de Trifoi.

Lucerna și Trifoiul trebuie să le cercetăm de aproape, întinzând 1 kilogram cel puțin de sămânță pe o hârtie albă, ca să nu aibă nici un bob măcar de sămânță de *Torțel* (plantă ca un fir ce se învârtește pe Lucernă și Trifoi și le sugă până le omoară). *Torțelul* face mari stricăciuni într'un câmp de Lucernă ori Trifoi. *Sămânța de Torțel sau Cuscută* e foarte mică, mai mică ca un milimetru, de culoare cenușie, brună ori roșcată, de formă rotunjită și cu suprafața cu înfățișare de măs-gă, mușegai delicat, care la lupă ori microscop ni-se arată ca puncte foarte mici și tare dese. În afară de *Cuscuta trifoiului* și *Lucernei*, care e zisă *Cuscuta (torțel) mică*, mai e și *Cuscuta mare* a Inului, a cărei sămânță de 2 sau peste 2 m.m., cu aceeași înfățișare și însușiri, dar de formă alungată, gâtuită, la mijloc.

IV.

CULEGEREA ȘI PĂSTRAREA SEMINTELOR DE CĂTRE SĂTEAN, DIN OGOR ȘI DIN GRADINA

În țările în care se face plugărie cu știință de carte, calitățile unei recolte se prețuesc pe loc, înainte de strângerea recoltei, astfel: Se ia ca re-

recoltă minunată de dorit, numărul 100. Dacă re-colta să întrunească 100 puncte de acestea:

1. Solul plantei cultivate să fie curat pe câmp, — cel mai bine 30 puncte din 100.

2. Plantele din lan să aibă aceeași înălțime, — cel mult 20 puncte din 100.

3. Să nu fie buruieni, cel mult 0 puncte.

4. Să nu fie boli în cultură, — cel mult 15 puncte.

5. Buna înfățișare peste tot, — cel mult 30 puncte.

O recoltă de semințe bune, garantat, dacă în total întrunește 80 puncte din aceste 100 spuse, și așa fel ca din fiecare însușire din cele cinci, să întrunească măcar trei cincimi din punctele maxime cu puțință spuse la fiecare din cele cinci însușiri.

Culegerea semințelor am văzut cum se face la Cereale, în Cap. I — rămâne să mai vedem aici cum culegem, la recoltă, sămânța altor plante.

În agricultură, *cea mai bună sămânță se produce în ținutul cel mai propice pentru ea*. De unde urmează trei învățăminte practice: a) să pricezi exact împrejurările ținutului tău judecând fără greș, care plante agricole îți vor da, cultivându-le „pentru sămânță“, cele mai bune semințe; 2. să nu semeni niciodată semințe fie ele cât de bune la cercetare, care au fost produse în ținutul țării deosebite de al tău; 3. plantele, pe care le cultivi în ținutul tău să le alegi pe cele ce reușesc mai bine și să le ajuți cu îngrijiri deosebite, scoțând dela ele, semințe din ce în ce mai pure.

Dacă nu ținem seamă de aceste adevăruri practice, ci întrebuițăm pe orice pământ și în orice climă, o sămânță venită foarte bună din ținutul ei de preferință, — recolta ce căpătăm pierde repede, uneori deodată, calitățile ei bune.

Intr'un cuvânt este cel mai folositor lucru ca agricultorul să-și producă singur semințele de cea

grame, iar un hectolitru trage după o lună dela recoltă, 82,5 kilo.

Fasolea albă-mică e tot oloagă și cultivată tot pentru teci, are tot așa de mare și de aceeași formă bobul, dar *alb*, nu galben. E fasolea ce produce cele mai mari recolte de teci verzi; poate da 12.000 kilograme teci verzi la hectar.

Cu aceste însușiri și cu cele pe care ni-le mai adaogă cele din figurile aci alăturate, vom cunoaște ușor și alege curate, soiurile de fasole pe care trebuie să le cultivăm:

Copăcica, Obădata pentru boabe, Tucăra sau Mica-albă pentru teci. Tecile și boabele din figurile alăturate sunt $\frac{1}{2}$ din mărimea naturală.

Sămânța de varză e rotundă, de $2\frac{1}{2}$ m.m., cenușie-neagră nestrălucitoare, se mișcă ușor pe o foaie albă de hârtie, ca niște alice; unele boabe sunt roșcate. Strivite pe o hârtie albă, lasă pată de ulei ca și semințele de Rapiță. Coaja seminței privită pe partea dinăuntru cu ochelari buni ori cu lupă se vede grăunțoasă mărunt de tot.

Sămânța de Rapiță seamănă mult cu cea de varză și după ochi, cineva cu greu ar putea spune sigur, dacă o sămânță e de Varză, ori de Rapiță. Aflăm că sămânța e de varză ori de rapiță cercetând-o cu băgare de seamă, astfel: Strivită pe hârtie albă, lasă mult ulei dacă e Rapiță, semințele de Rapiță sunt ceva mai mari (3 m.m.) ca cele de Varză și au coaja mai aspră, uscată, pământoasă la vedere și de culoare cenușie sau negricioasă ori roibă-închisă.

Sămânța de Ardei e rotundă și turtită ca un fluture de cusut pe cămașe, e de 4—5 milimetri, de culoare albă-gălbue, iar groasă de 1 milimetru Pusă în apă, sau muiată mult, în gură, are mirosul obicinuit de ardei.

c) *Semințele de pepeni* le alegem când mâncăm pepenii. Vom alege pepenii regulați și bine formați, în loc să căutăm pe cei mai mari. Semințele le scoatem, spălăm și uscăm, ca la Castraveți.

d) *Patlagele roșii*. Aici trebuie mare băgare de seamă. Vom lua semințe numai de la plantele cari au patlagelele fără cusur, sănătoase, necrăpate și în număr indestulător.

Ca să scoatem semințele din patlagele culegem numai fructele complet coapte, adică mai mult decât sunt când le culegem pentru mâncare, dar să nu fie putrezite—le jupuim de palița depe deasupra și le punem într'o pânză rară unde le frământăm spălându-le într'una cu apă.

Dacă ne trebuie cantitate mare de semințe punem patlagelele într'o putinică unde le lăsăm să dospescă (fermenteze) și din când în când le mestecăm cu un băț. După câțva timp semințele separate se adună la fund, de unde le luăm scurgând ce e deasupra lor.—Le spălăm cu apă, ș'apoi le uscăm.

e) *Producerea semințelor de Varză*. Aceste plante fac semințe din doi în doi ani. În anul dintâi face *căpățâni*; alegem pe loc în toamnă pe cele mai frumoase și le acoperim cu pae sau le adăpostim bine ca să învingă lesne gerul iernei, în primăvară vor da semințe. E bine să lăsăm pe loc câte două căpățâni la un loc ca să înlesnim astfel în primăvară fecundația încrucișată care face semințele mai bune. Dacă n'avem cu ce le acoperi sau ne temem că vor dăgeră pe loc în timpul iernii,—putem și să scoatem verzele destinate pentru sămânță și să le păstrăm ferite de ger și multă umezeală, dar să le punem în pământ foarte de vreme în primăvară, la începutul lui Martie, cel mai târziu. Varza obicinuită este mai rezistentă, așa că o putem lăsa pe loc peste iarnă. La începutul primăverii ea dă lujer pe care face flori, iar florile apoi, fructe cu semințe.

Dacă în afară de varza ordinară, avem și varză roșie, conopidă ori napi,—și din toate lăsăm de sămânță,—să nu uităm că *diferitele soiuri de varză se încurcesc cu ușurință* și deci să lăsăm distanțe mari între ele.

Tecile acestor plante se deschid când sunt coapte și semințele se risipesc,—aceasta mai ales pe timp cald și uscat; de aceea vom tăia tulpinile cu semințe îndată ce tecile lor sunt galbene și le tăem dimineața pe rouă.—Intindem pe foi de hârtie aceste tulpine într'un loc uscat și aerisit, unde le ținem până ce se uscă bine planta și tecile, devenind *tari*, uscate. Acum, scoatem din teci semințele și le lăsăm să se svânte bine. Ingrijirile acestea, trebuie să le dăm, fiindcă semințele acestor plante dospesc foarte ușor când nu sunt coapte complet.

g) *Semințele de Ceapă* păstrează puțin timp puterea de încolțire, de aceea e bine să ne producem în fiecare an sămânță de ceapă și să nu întrebuințăm o sămânță de ceapă veche de 2—3 ani.

Lucrăm astfel: Alegem cepe și le răsădim *la sfârșitul toamnei, la 7—8 cm. adâncime*, într'un pământ foarte bogat și bine mărunțit. Pe măsură ce frigul iernii se ivește, punem-din ce în ce pământ peste cepele sădite. În primăvară, ridicăm pe încetul pământul de acoperire. În acest timp, ceapa a făcut multe rădăcini sub pământ.

Când se ivesc „fușteele“ tulpinile cu flori, este bine să le punem mici araci (tutori).

Semințele apoi, să nu le culegem decât complet coapte, ceea ce nu înseamnă deloc că trebuie să le culegem imediat ce s'au făcut negre, ci când sămânța este neagră dar și în deajuns uscată, tare.

Semințele de plante rădăcinoase, cum e Sfecla, Ridichea, Morcovul, Napii etc. cari se fac la 2 ani pe plantă, le putem avea dacă păstrăm peste

iarnă apărate de frig rădăcinile acestor plante.

Alegem din toamnă pe loc, cele mai frumoase și sănătoase rădăcini, le tăiem frunzele cu grije ca să nu tăiem și mugurele dintre ele și le lăsăm „să se coacă”. Le îngropăm apoi destul de adânc și le acoperim încă în timpul de îngheț.

În primăvară se descoapăr, puțin câte puțin; iar după ce le oăm tulpina cu flori, le punem tutori (arac).

Napri pică reoade sămânța și de cele să nu uităm să culegem tecile îndată ce îngălbenesc.

Trăv aceste semințe odată recoltate, vor fi tăiate (carnute) și păstrate la uscăciune.

Câte semințe ne trebuiesc pentru zarzavaturi și

	Câte semințe, în 1 m ²	Câte semințe, câte trebuiesc semințate pe un metru pătrat
Spanac	20-125	0,5
Șidichii	1-13	0
Morcovi	800-1000	0,5
Capă	200-250	1
Sfeclă roșie	50-100	1
Lăptuci (salată)	560-800	0,5
Pătru jel	750-1000	0,5
Mazăre	3-4	10-15
Fasole mică	2-3	8-9
„ mare	1,5-2	10-12
„ pitică	3-4	2-10
Varză	250-300	
Praz	350-400	
Pătăgele roșii	240-300	

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 816-1025

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari”.

- No. 1. **Ingrijirea pasirilor** de *C. S. Motaş*. Dacă s'ar ocoti câtă pagubă se aduc gospodinilor prin moartea pasirilor de curte, această cărţuie n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
- „ 2. **Despre torăraşii de *Preot C. Dron***, ca leac împotriva spe-
culei şi a scumpetei.
- „ 3. **Despre scarlatina** de *Dr. I. Gheorghiu*, şi alte boli care o-
moară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărţuie.
- „ 4. **Livada de sâmburi** de *C. Gheorghiu*, cum poate să-şi o facă fie-
care gospodar.
- „ 5. **În jurul casei** de *M. Lupescu*, sunt acareturi, cum să ți le o-
rânduieşti te învaţă cărţuia aceasta.
- „ 6. **Casa de *I. Simionescu***, omului e bucuria şi mulţumirea lui.
Cum s'o faci şi cum s'o ții, te învaţă cărţuia.
- „ 7. **Morcovul şi alte legume** de *P. Roziade*, sau cum să le cul-
tivi ca să culegi mult pe pământ puţin.
- „ 8. **Sifilisul şi oftica** de *Dr. E. Gheorghiu*, sunt cele două boli
care rod sănătatea celor în vârstă ca şi a copiilor. Cum să te
feresti de ele şi cum să te lecueşti îți spune cartea.
- „ 9. **Temelul îmbunătăţirii vitelor** de *Îh. Chiţoi*, stă în cunoaşterea
şi îngrijirea lor.
- „ 10. **Votul obştesc** de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum
să-l îndeplineşti te învaţă această cărţuie.
- „ 11. **Creşterea porcilor** de *A. Oescu*, e şi uşoară, dar şi grea. Boli
sunt multe. Cărţuia îți arată leacurile şi îngrijirile de dat.
- „ 12. **Viermii de mătasă** de *T. A. Bădărău*, sunt o bogăţie de care
nu ținem seamă. Cum să-i creştem şi să-i îngrijim se spune
în această cărţuie.
- „ 13. **Oftica sau tuberculoza** de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea
mai grozavă care ne ameninţă pe toţi.
- „ 14. **Pelagra** de *Prof. V. Babeş*, de asemenea bântuie la ţară.
Trebuie să le cunoaştem.
- „ 15. **Alegerea semintelor** de *C. Lacriţianu*, este operaţia cea mai
nelipsită pentru a căpăta rod bun.
- „ 16. **Creşterea pasirilor** de *Prof. C. Motaş*, interesează pe orice
gospodină.
- „ 17. **Rătăcirile bolşeviste** de *Maior I. Mihai*, trebuie stărpită dintre
noi.
- „ 18. **O stupină dintr'un rolu** de *N. Nicolaescu*, cine n'ar dori-o ?
Cum se poate ajunge stă scris în cărţuie.
- „ 19. **Cum se întemeiază o vie** de *D. M. Cădere*, nu mai merge
cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de ştiut.
- „ 20. **Răsadniţa şi Plantele din răsad** de *V. Sadoveanu*, ne arată
cum se reuşeşte să se cultive legume primăvăratice în bălgar
şi sub giamuri.
- „ 21. **Lehnzia** de *dr. E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie în-
grijită ferreia înainte de naştere şi la naştere.
- „ 22. **Mesteşugul vopsitului cu bûrueni** de *Art. Gorovci*.
- „ 23. **Cum orbim** de *I. Glovan*.
- „ 24. **Cum trebuie să ne hrănim** de *E. Severin*.
- „ 25. **Calul** de *Prof. E. Udrischi*.
- „ 26. **Doctorul în casă** de *Dr. O. Apostol*.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*, este țara din spre răsăritul nostru.
- „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu* este țara tot vecină nouă, care a dovedit încheierea ei prin muncă și lărnicie.
- „ 3. Mnuții apusei de *M. David*, ne sunt scumpi. În ținutul lor traesc Moții vestiți.
- „ 4. Finlanda de *I. Simionescu*, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.
- „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*, «vesele grădină», este descrisă cu tot ce are.
- „ 6. Basarabia de *G. Năstase*, care a stat atâta vreme sub ruși, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datoria fiecăruia să cetască această cărțuție.
- „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.
- „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*, Muncă și jertfa omenească ce s'au cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ se vede aici.
- „ 9. Olanda de *Ap. D. Culea*, e țara muncii și a minunilor pe care, ea le aduce.
- „ 10. Vlața în adâncul mărilor de *C. Motăș*, era până acum o taină; acum să știe că e tot așa de variată ca și pe pământ.
- „ 11-12. A. *Saguna* de *I. Lușașc*.
- „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțuția îi arată.
- „ 2. Motorul Disol de *Ing. Căsetei*, este astăzi întrebuințat pretutindeni.
- „ 3. Industria parfumului de *E. Severin*.
- „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
- „ 6. Industria azotului de *L. Caton*.

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volume, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente.

Trimițându-se banii cu mandat poștal, se expediază gratuit franc de Societatea «Cartea Românească», Bul. Academiei, 3, București

---

„CARTEA ROMANEASCA“ continuă și în anul viitor 1923 concursurile cu premii pentru scrieri românești.

Premiile ce va acorda se ridică la suma de lei 113.000.

Prospecte detaliate cari cuprind subiectele și condițiunile acestui concurs, se trimit cu plăcere, la cererile ce se vor adresa Direcțiunii «Cartea Românească» București, Bulev. Academiei 3.
